

שהביאו למכירת יוסף. ודקדק לומר "בדרך", משום שבאמת אין מדרך החכמה להתרגז על מה שכבר עבר, כי אם בלב רגז, ובנדורים דכ"ב איתא דבארץ ישראל אין לישראל לב רגז, וגם כי במעמד יעקב אביהם יחדלו מלדבר בזה, אבל בדרך הזהירים על זה:

5. אור החיים בראשית פרק מה

(כו) וטעם אומרו "לאמר", נתחכמו לבשרו בדרך שלא יסתכן יעקב, כי דבר ידוע הוא כי בשורה טובה כשתהיה על יגון, ומה גם כשתהיה מופלאה לרוב השמחה, יסוכן האדם ויחלש ויגוע פתע פתאום, אשר על כן חששו על הדבר ונתחכמו לדבר אליו בדרך שלא תארע תקלה, והוא אומרו: "ויגידו לו לאמר", פירוש אמרו לו שיש להם בשורה לאמר לו, ובזה תתרחב נפשו וישמח לבו, ואחר כך אמרו לו: "עוד יוסף חי", ולא נסתכן כי הוכן בלבו הכנת קבלת בשורה טובה...

6. פנים יפות בראשית פרק מה

(כו) ויגידו לו לאמר עוד יוסף חי - יש לפרש מלת "לאמר" שהוא מיותר, רמז למשאחז"ל (זוהר שלח קסז ב) שציוו לסרח בת אשר לבשר אותו שלא להבעיתו פתאום. וזהו שפירש"י במשלי (כה, כה): "מים קרים על נפש עיפה ושמועה טובה מארץ מרחק", דקאי על בשורת יעקב, והיינו כמו שהוא סכנה ליתן מים קרים על נפש עיפה מרוב החמימות פתאום, והיינו לאמר ע"י שליח, והיינו דכתיב: "וכי הוא מושל" ולא אמר יוהא מושל, אלא לחלק ד"עוד יוסף חי" אמרו ע"י שליח, "וכי הוא מושל" אמרו הם בעצמם...

7. רמב"ן בראשית פרק מה

(כז) וידברו אליו את כל דברי יוסף - יראה לי על דרך הפשט, שלא הוגד ליעקב כל ימיו כי אחיו מכרו את יוסף, אבל חשב כי היה תועה בשדה, והמוצאים אותו לקחוהו ומכרו אותו אל מצרים, כי אחיו לא רצו להגיד לו חטאתם, אף כי יראו לנפשם פן יקצוף ויקללם, כאשר עשה בראובן ושמעון ולוי (להלן מט ג - ז). ויוסף במוסרו הטוב לא רצה להגיד לו, ולכך נאמר: "ויצוו אל יוסף לאמר אביך צוה לפני מותו לאמר" וגו', ואלו ידע יעקב בענין הזה, היה ראוי להם שיחלו פני אביהם במותו לצוות את יוסף מפיו, כי ישא פניו ולא ימרה את דברו, ולא היו בסכנה ולא יצטרכו לבדות מלבם דברים:

8. שם משמואל פרשת ויגש שנת תרע"ט

ובאמת שהרמב"ן כתב שיעקב לא ידע מן המכירה כל ימיו, ובפסיקתא הוסיף לומר כי יוסף היה מתכוון והולך שלא יתיחד עם יעקב, פן ישאלהו סדר מאורעותיו ויהיה מוכרח לגלות לו האמת. ומכאן לימוד גדול לכל איש להיזהר מלדבר תועה על חברו, שהרי בודאי

1. בראשית פרק מה

(כד) וישלח את אחיו וילכו ויאמר אליהם אל תרגזו בדרך:

(כה) ויעלו ממצרים ויבאו ארץ כנען אל יעקב אביהם:

(כו) ויגידו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא משל בכל ארץ מצרים ויפג לבו כי לא האמין להם:

(כז) ויידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דבר אליהם וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו ותחי רוח יעקב אביהם:

(כח) ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי אלכה ויארצנו בטרם אמות:

2. רש"י בראשית פרק מה

(כד) אל תרגזו בדרך - אל תתעסקו בדבר הלכה שלא תרגזו עליכם הדרך. (2) דבר אחר - אל תפסיעו פסיעה גסה והכניסו חמה לעיר. (3)

ולפי פשוטו של מקרא יש לומר, לפי שהיו נכלמים, היה דואג שמא יריבו בדרך על דבר מכירתו, להתווכח זה עם זה ולומר: 'על ידך נמכר, אתה ספרת לשון הרע עליו וגרמת לנו לשנאתנו': (כו) וכי הוא מושל - ואשר הוא מושל: ויפג לבו - נחלף לבו והלך מלהאמין,

לא היה לבו פונה אל הדברים, לשון 'מפיגין טעמין בלשון משנה (ביצה יד), וכמו "מאין הפוגות" (איכה ג מט), "וריחו לא נמרי" (ירמיה מח יא) מתרגמינן: 'וריחיה לא פגי':

(כז) את כל דברי יוסף - סימן מסר להם במה היה עוסק כשפירש ממנו, בפרשת עגלה ערופה, זהו שנאמר: "וירא את העגלות אשר שלח יוסף", ולא נאמר 'אשר שלח פרעה':

ותחי רוח יעקב - שרתה עליו שכינה שפירשה ממנו: (כח) רב עוד - רב לי עוד שמחה וחדוה, הואיל ועוד יוסף בני חי:

3. רמב"ן בראשית פרק מה

(כד) אל תרגזו בדרך - רגז לשון רתת ותנועה, ויאמר בבאו מן הפחד על הרוב... ולכן הנכון בעיני בפסוק הזה, שאמר להם יוסף אל תפחדו בדרך. והענין, כי בעבור נשאים בר ולחם ומזון וטוב מצרים בימי הבצורת, יפחדו

אולי בדרך בלכתם יבואו עליהם לסטים, וכל שכן בשובם עם כל רכושם ולא ימהרו לדבר, ולכן אמר להם שילכו בזריזות וימהרו לבא...

ואל יפחדו כלל בדרך כי שמו עליהם, שהוא המושל בכל ארץ מצרים וחיי כל הארצות ההם בידו, וממוראו ייראו הכל וילכו ויבאו לשלום:

4. העמק דבר בראשית פרק מה

(כד) אל תרגזו בדרך - העיקר כפירוש רש"י שלא יהיו בלב רגז על עצמם, או איש על חברו

כמו שאמר לו ה' במראות הלילה: "אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה", היינו שהירידה היא עליה, וזה שאמר: "לשאת אותו", שזה הדבר נשיאות הוא לו, ולא ירידה. ובאמת שזוהי מהות יוסף, ושמו מורה ע"ש העתיד. וכאשר ראה יעקב אע"ה זה, הבין שזה הענין בעצמו החזיק ביד יוסף ולא נפל בנופלים, והוא במדרגת חי, ע"כ: "ותחי רוח יעקב אביהם", שהזכרת חיות יוסף שהוא במדרגת חי, עורך בו החיות להיות במדרגת חי, ולא יחוש על ירידתו למצרים, כי ירידתו היא חיותו, ויוסיף מעלה כמו שרמז לו יוסף...

12. הרב אברהם אלימלך בידרמן שליט"א
בפרשה: "ויפג לבו"... כתב הרמב"ן: שנתבטל לבו ופסקה נשימתו, כי פסקה תנועת הלב והיה כמת. וזה הענין ידוע בבוא השמחה פתאום, והוזכר בספרי הרפואות, כי לא יסבלו זה הזקנים וחלושי הכת, שיתעלפו רבים מהם בבוא להם שמחה בפתע פתאום, כי יהיה הלב נרחב ונפתח פתאום... והנה נפל הזקן כמת. ואמר: "כי לא האמין להם", להגיד שעמד זמן גדול מן היום והוא שוכב דומם בעבור שלא האמין להם, כי הידוע בעלופ הזה שיצעקו לו וירגילו אותו בשמחה ההיא עד שתקבע בו בנחת רוח, וזה טעם "וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דבר אליהם וירא את העגלות", כי היו צועקים באזניו דברי יוסף ומביאים לפניו העגלות, אז שבה רוחו אליו וחזרה נשימתו וחיה, וזהו "ותחי רוח יעקב אביהם", עכ"ל הרמב"ן.

וכל הרואה יתמה ויפלא, וכי לזה ייקרא "כי לא האמין להם"? והרי אם לא היה מאמין לדבריהם לא היה מתעלף! **אלא מבאר הגאון רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל**, שבוודאי האמין להם וידע שדבריהם דברי אמת הם, אלא שביאור ופירוש תיבת 'אמונה' הוא שהדברים מתיישבים בלבו, ואילו לבו של יעקב לא היה רחב דיו ולא היה בו 'כלי קיבול' בגודל הראוי לקבל את דבריהם. וזהו "כי לא האמין להם", ורק אחר ששבו וחזרו לפניו על אותם הדברים, שוב ושוב החלו הדברים להיכנס ולהתיישב בתוך לבו ותחי רוחו. אף לעצמנו ייאמר, כי האמונה בה' אינה נחשבת אמונה כל עוד שיש בקרבו רק 'ידיעה' בעלמא שיש בורא ומנהיג לבירה, ורק כשהדברים יכנסו לתוכי לבו ויתיישבו בו, לזה ייקרא 'אמונה'. כלומר, האדם מצד טבעו ותולדתו רואה את כל עניני ומעשי העולם כפי שהם מצטיירים בעיניו מיום הוולדו, שיש 'טבע' בעולם והכל מתנהל על פיו, ועבודה רבה וגדולה הוא נצרך להשקיע בשינון הדברים שיאין עוד מלבדו, וכל הנעשה בעולם הזה בהכרזה ממעל נעשה, וע"י שינון וחזרה זאת יתחיל 'לחיות' עם הכרה ברורה זו, וזוהי אמונה שלימה.

התיחדות יעקב ויוסף לא דבר ריק הוא, ובודאי כמה סודות ורזין דאורייתא ותיקון עולמות עליונים שהיו נצמחים מזה כידוע בחכמי האמת מענין יעקב ויוסף, ומ"מ לא השגיח על אבידת כל אלה, והכל שוה לו למען לא יצטרך לגלות דבר גנאי על אחיו, ואף שידוע שלא מהם היה הדבר כאמרו: "לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלקים"... מ"מ לפי גודל מדרגתם נחשב להם לחטא, והיה להם עונש עביר זה, שוב הכל שוה שלא לדבר שום פגם עליהם:

9. שפת אמת פרשת ויגש שנת תרל"א

ויפג לבו.. וירא את העגלות אשר שלח יוסף - כי היה קשה לו לירד למצרים, ובאמת זה היה טעם ירידת יוסף מקודם, שיוסף הוא בחינת המקשר עניני עוה"ז בכת הפנימיות שיש שם מהשי"ת, ושיתבטלו כל החצוניות והקליפות להפנימיות כנ"ל. וזה פירוש "העגלות", שיהיה נסבב הכל להשורש שהוא אחד, וקצת כעין זה כתב בסי' קדושת לוי ע"ש העגלות...

10. קדושת לוי בראשית פרשת ויגש

וירא את העגלות אשר שלח יוסף - רמז לו ליעקב שאל ידאג מהגלות, כי כל זה הוא הסיבה לגאולה, כי הרעה הוא הסיבה לטובה. והנה 'העגלות' הוא לשון עיגול, והסיבה הוא נקרא דבר עיגול, והרחמים הפשוטים הוא אור הישר, והסיבות הם עגולים:

11. שם משמאל פרשת ויגש שנת תרע"ז

ונראה לפרש ענין העגלות שהוא מלשון עיגול, ונקרא ע"ש האופנים כי אופני העגלה עגולים. וכל דבר עגול המתגלגל ממעלה למטה, נקודת גבנונית העיגול כשהוא יורד ומשפיל, לא יתכן לקרותו ירידה בהחלט, כי ירידתו זו היא התחלת עלייתו שנית, וחוזר חלילה. והוא רמז ומשל נפלא על מאורעות האדם וילדי יומו, כי אין ירידתו והשפלתו נקראת ירידה בהחלט, וחכם הרואה את הנולד רואה בכל ירידה התחלת עליה. וכן להיפוך, כששעתו מוצלחת לא ירום לבבו, וישקיף ויראה בכל עליה ירידה. ובאמת שזו היא עצה נכונה לפני האיש, שלא יהיה רובץ תחת משאו, אלא יבטח בשם ה' וישען בא-להיו, כי ירידתו זוהי עלייתו, וקלקלתו תקנתו, וכן להיפוך כשהאופן עולה הוא מעותד לירידה.

וזהו הרמז ששלח יוסף לאביו עגלות, להורות לפניו כי אף שהוא הולך בראש גולים, וירידה היא לו לצאת מארץ הקדושה לארץ הטמאה, לסבול הגלות ולפרוע השט"ח של "גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה" הוא וזרעו, איננה ירידה בהחלט, ואדרבה ירידה זו עליה היא. וז"ש "עגלות לשאת אותו", ולא כתיב: להוריד אותו, אלא